

Література

1. *Крупа К.* Методи організаційних змін у регулюванні економічних процесів: Монографія. — Львів: ЛНУ, 2005. — 342 с.
2. *Гальчинський А. С., Гесць В. М., Кінах А. К., Семиноженко В. П.* Інноваційна стратегія українських реформ. — К.: Знання України, 2002. — 336 с.
3. *Марчук Л. В.* Діагностика як метод обґрунтування управлінських рішень // Економіка. Вісник Прикарпатського університету ім. Василя Стефаника. Вип. 1. — Івано-Франківськ: Плай, 2004. — С. 51—54.
4. *Луцик Т. Р.* Вибір показників ефективності організаційної структури управління // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. — К., 2005. — № 4 (24). — С. 46—50.
5. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учебное пособие / Т. Б. Бердникова. — М.: ИНФРА-М, 2001. — 215 с.
6. Бизнес-диагностика промышленных предприятий / Под ред. Е. А. Соломенникова, Г. В. Гренбэк, В. Д. Маркова и др. — Новосибирск: НГУ, 1996. — 239 с.
7. *Бушуєва І. В., Галицин В. К., Пахомов О. М.* Основні заходи реінжинірингу бізнес-процесу «Планування» // Вісник НБУ. — К., 2003. — Вип. 7 (89). — С. 58 — 62.
8. *Попов В. А., Осауленко И. А.* Подход к оптимизации производственных систем // Вестник НТУ «ХПИ». Сб. науч. тр. Тематический вып. «Системный анализ, управление и информационные технологии». — Харьков: НТУ «ХПИ». — 2002. — № 13. — С. 99—106.
9. *Замирець О. Н.* Синтез структуры автоматизированной системы организационного управления процессом проектирования // Системи обробки інформації: Збірник наукових праць. — Харків: Харківський університет повітряних сил, 2005. — Вип. № 8 / 48. — С. 15—27.

Стаття надійшла до редакції 27.02.2008

УДК 658

О. В. Кукоба, аспірант,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

КЛЮЧОВІ НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ У ТЕОРІЇ РЕОРГАНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

АНОТАЦІЯ. Представлено найважливіші напрями дослідження теорій і методів реорганізації промислових підприємств. Наведено ключові способи здійснення дослідження процесів реорганізації

суб'єктів підприємництва. Обґрунтовано необхідність формалізації технології реорганізації промислового підприємства.

КЛЮЧОВІ СЛОВА. Реорганізація, реструктуризація, інтеграція, поглинання, злиття

Достатньо активний розвиток підприємницької діяльності в Україні на поточний момент віддзеркалюється у тенденції до здійснення організаційних перетворень підприємств. Це проявляється у збільшенні випадків поглинання й зливання підприємницьких структур, їх інтеграції й кооперації, має місце й організаційний поділ на окремі самостійні суб'єкти діяльності або ліквідації непродуктивних господарських організацій. Такі трансформації вказують на високу важливість проведення процесів реорганізації підприємств і, відповідно, значну актуальність управління цими процесами у межах даних підприємницьких структур. У цьому аспекті слід зазначити, що будь-яка реорганізація підприємства буває ефективною лише тоді, коли учасники цього суб'єкта підприємництва своєчасно виконують власні функції й роботи, із заздалегідь визначеним обсягом і в установлені строки. Точніше, це відбувається тоді, коли діяльність підприємницької структури *раціонально організована*.

Дослідження показують, що проблема раціональної організації підприємницької діяльності завжди поставала перед її учасниками, але найбільш загострилася в Україні у період глибокої економічної кризи в ній, що розпочалася на початку 90-х років двадцятого сторіччя. Ця криза торкнулась усіх галузей економіки і супроводжувалася падінням загальних обсягів виробництва продукції. Але в машинобудуванні її прояви мали найбільшу силу. У першу чергу ці прояви дестабілізували зв'язки між виробничими підприємствами, а потім і між виробничими підрозділами самих підприємств — тобто відбувалась руйнація базових форм організації виробництва — концентрації, спеціалізації, кооперування, комбінування, диверсифікації, конверсії.

Проведені на сьогоднішній день дослідження показали, що на більшості промислових підприємств досі не відбулося відновлення навіть того рівня організації виробництва, праці та управління, що був у 1990 році. І це підтверджують результати наукових розробок, що здійснюються у напрямі реструктуризації підприємств [1]. Тому, поряд із загальною структурною перебудовою підприємств виникає необхідність налагодження відповідних взаємозв'язків між складовими нової структури і їх упорядкування, створення регламентів технологій здійснення виробничих, трудових та управлінських процесів.

Вивчення широкого кола наукових публікацій дає змогу зробити висновки про те, що проблемам організації виробництва, праці та управління приділено певну увагу представниками різних наукових шкіл та течій. Серед них такі відомі, як Ф. Гілбрет, Г. Емерсон, Ф. Тейлор, Г. Форд [6—8]. Збагатили теорію організації виробництва і праці наукові дослідження О. Гастєва, П. Керженцева, Г. Пруденського, П. Петроченка, Г. Слезінгера, С. Струмиліна [2—5]. Теоретичні пошуки українських економістів, таких як О. Амоша, Б. Андрушків, Д. Богиня, О. Бобров, І. Бондар, А. Гудсков, В. Данюк, М. Долішній, Б. Ігумнов, М. Кім, А. Кутиркін, С. Покропивний, М. Прокопенко, З. Сотченко, П. Харів, М. Хопчан, М. Чумаченко та ін., зробили вагомий внесок у розробку проблем організації виробництва, праці та управління [1]. Однак, до цього часу у вітчизняній та зарубіжній науковій та прикладній економічній літературі майже відсутній комплексний та системний підхід до розв'язання проблем управління процесами удосконалення організації виробництва, праці та управління на промислових підприємствах.

На нашу думку, метою досліджень у напрямі удосконалення теорії та інструментарію реорганізації підприємств є формування теоретичних підходів і розроблення практичних рекомендацій щодо створення новітніх механізмів проведення реорганізації виробничо-господарської діяльності підприємства в умовах трансформаційної економіки. *Об'єктом дослідження* повинні бути процеси організаційних змін у машинобудівному виробництві і фактори, що обумовлюють необхідність його удосконалення. А предметом — аспекти теорії, методології та практики з організації економічної діяльності підприємств, а також процесів реорганізації виробничих підприємств в умовах реформування машинобудування в Україні. Основні завдання, що необхідно розв'язати при здійсненні досліджень у цьому напрямі передбачають встановлення сутності та різновидів реорганізації підприємств, методології діагностики процесів реорганізації, оптимізації та формалізації технології проведення реорганізації суб'єктів підприємництва.

Сучасний етап розвитку наукової думки обумовлює необхідність переосмислення методологічних і теоретичних підходів до реорганізації виробничих систем і промислових підприємств. Так, досі немає однозначного розуміння терміну «реорганізація», не визначено його місце серед інших категорій та понять. Найчастіше процес реорганізації розуміють як аспект зміни стану складових елементів як підприємницького, так і іншого організацій-

ного утворення. При цьому контекст удосконалення цього стану майже не розглядається. Практики звертають увагу на реорганізаційні процеси лише у контексті зміни організаційно-правової форми підприємства й не розглядають зовсім діяльність з оптимізації організаційної структури даного суб'єкта господарювання. Майже не проводяться дослідження теорії та методології ліквідації підприємницьких структур, оскільки вважається, що ліквідація підприємства є завершальним етапом його життєвого циклу, але поточна практика утворення нових фірм на основі майна та капіталу ліквідованого підприємства вказує на необхідність розгляду етапів «ліквідація» та «утворення» підприємства» як своєрідний етап організаційних трансформацій — точніше як прояв реорганізаційних процесів.

Серед науковців та практиків досі має місце взаємна підміна понять «поглинання», «злиття», «інтегрування», «реструктуризація». У даному аспекті найчастіше розглядається спрямованість ініціативи й характер спільного руху до об'єднання як окремих складових елементів підприємства, так і підприємницьких структур у цілому. При цьому акцентується увага на масштабах здійснення реорганізаційних процесів у межах поєднання або поглинання. Хоча результати наших первинних досліджень вказують на особливості прояву таких процесів у різних напрямках та способах змін на підприємствах не тільки при злитті й поглинанні, а й при інших різновидах реорганізаційних змін.

За нашими даними, на сьогоднішній день відсутнє наукове бачення термінологічної, апіорі теоретичної, основи здійснення процесів внутрішньовиробничої інтеграції, кооперування, реструктуризації тощо. Найчастіше категорію «інтеграція» використовують у контексті міжнародних економічних відносин суб'єктів підприємницької діяльності. Однак, процеси інтеграції мають місце й серед підприємств національної економіки, а також існує внутрішньовиробнича інтеграція. А це значно розширює розуміння категорії «інтеграція підприємств».

Особливу проблему у даний час складає відсутність упорядкованої методологічної бази, яка забезпечує ефективне управління реорганізаційними процесами на промислових підприємствах. Ще й до цього часу не визначені функції й завдання відповідних елементів системи управління, не сформовані регламенти діяльності органів управління, які координують процеси реорганізації у межах діючого суб'єкта господарювання, не виокремлені сукупності показників для оцінки необхідності та достатності здійснення організаційних змін при поглинанні, злитті, внутрішньови-

робничій інтеграції тощо. Такий стан теорії та методології створює значні проблеми при забезпеченні ефективного управлінського впливу на процеси упорядкування взаємозв'язків та підпорядкованості складових загальної системи підприємства.

Такий стан теоретичної бази здійснення та управління процесами реорганізації визначає необхідність наукових досліджень та розробок для вирішення вищенаведених проблеми для підприємств та організацій, особливо це відноситься до суб'єктів підприємництва машинобудівного комплексу України.

Література

1. Довбня С. Б. Методические основы и направления реструктуризации предприятий в промышленности: Монография. — Днепропетровск: Наука и образование, 2002. — 312 с.
2. Керженцев П. М. Принципы организации. Избр. произв. — М.: Экономика, 1968. — 464 с.
3. Кравченко В. Ф., Кравченко Е. Ф., Забелин П. В. Организационный инжиниринг. — М.: ПРИОР, 1999. — 256 с.
4. Мильнер Б. З. Теория организаций: Учебник. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: ИНФРА-М, 2001.- 480 с.
5. Пригожин А. И. Методы развития организаций. — М.: МЦФЭР, 2003. — 863 с.
6. Тейлор Ф. У. Научная организация труда. — М., 1925. — 121 с.
7. Форд Г. Моя жизнь, мои достижения. — М.: Финансы и статистика, 1989. — 206 с.
8. Эмерсон Г. Двенадцать принципов производительности. — М.: Бизнес-информ, 1997. — 198 с.

Стаття надійшла до редакції 04.03.2008

УДК 339.13

І. І. Лащик, студент-магістр,
І. І. Грибик, канд. екон. наук, доц.,
І. Ю. Кондрат, канд. екон. наук, доц.,
НУ «Львівська політехніка»

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

АНОТАЦІЯ. У статті проведено оцінку сучасного стану конкурентоспроможності національної економіки України, визначено її позицію у міжнародному рейтингу конкурентоспроможних країн,